FINANCE A ÚVĚR 10/1995
ročník 45

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství Economia, a. s., Praha

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49
120 74 Praha 2
Tel.: (02) 253 018 nebo: (02) 24 21 00 25, l. 6141
Fax: (02) 253 728

Šéfredaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

FINANCE A ÚVĚR 10/1995
Volume 45

Publishers: Ministry of Finance of the Czech Republic in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House Economia, Prague

© Ministry of Finance of the Czech Republic

Editor's Office: Vinohradská 49
120 74 Prague 2
Czech Republic

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Pavel DVOŘÁK—Martin MANDEL: K typologii rozpočtových deficitů (1. část) . . 533

Aktuální ekonomické otázky Evropské unie

Josef MERVART: Vývoj Evropské unie a předpoklady vstupu ČR 540

Přemysl MIČKA: Evropská dohoda a její naplňování v českém bankovnictví . 550

Stephany GRIFFITH-JONES—E. V. K. FITZGERALD: Rozvoj finančního sektoru ve střední a východní Evropě 560

Z historie

Ladislav MINČIČ: Ke zkušenostem předválečného Československa s rozpočtovým určením výnosu daní 578

Recenze

Jiří JONÁŠ: Evropská učebnice makroekonomie (M. Burda—Ch. Wyplosz) 583

Informace

Leoš VÍTEK—Marek BEROUNSKÝ: Konference „Teoretické a praktické aspekty veřejných financí v ČR" 591

CONTENTS

Pavel DVOŘÁK—Martin MANDEL: The Typology of Budget Deficits (1st Part) . . 533

Actual Economic Issues of the European Union

Josef MERVART: The Development of the European Union and the Supposition of the CR for Integration 540

Přemysl MIČKA: The European Union Association Agreement and the Czech Banking System 550

Stephany GRIFFITH-JONES—E. V. K. FITZGERALD: Financial Sector Development in Central and Eastern Europe 560

History

Ladislav MINČIČ: The Czechoslovak Experience with the Tax Revenue Destination before the World War II 578

Book-Review

Jiří JONÁŠ: A European Textbook of Macroeconomics (M. Burda—Ch. Wyplosz) . . 583

Information

Leoš VÍTEK—Marek BEROUNSKÝ: The Conference on Theoretical and Practical Issues on Public Finance in the Czech Republic 591

Redakční rada: Dr. Ivan Angelis, CSc., Doc. Ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., Ing. Petr Dvořák, Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., Doc. Ing. Kamil Janáček, CSc., Ing. Miroslav Kerouš, Ing. Ivan Kočárník, CSc., Ing. Václav Kupka, CSc., Ing. Tomáš Ježek, CSc., Ing. Jiří Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., Ing. Pavel Štěpánek, CSc., Prof. Jan Švejnar, Ph.D., Doc. Dr. František Vencovský, Ing. Jan Vit, Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.

FINANCE A ÚVĚR

10/95

DT:336.12; 338.23:336.74 (100.2)

K typologii rozpočtových deficitů

Pavel DVOŘÁK—Martin MANDEL*

1. část

Problém rozpočtového deficitu je dlouhodobě jednou z nejspornějších oblastí fiskální makroekonomie. Lze plně souhlasit s Bernheimem [1989], že mezi názory jednotlivých ekonomických škol lze nalézt podporu pro každou myslitelnou normativní pozici. Ve vztahu k makroekonomickým důsledkům deficitu, kterým je až dosud věnována převažující část pozornosti, lze odlišit tři základní teoretické závěry:

a) *neoklasický*, který hodnotí makroekonomické důsledky deficitu negativně, a proto jej odmítá,
b) *keynesiánský*, který hodnotí makroekonomické důsledky deficitu pozitivně, a proto jej v určitých případech doporučuje,
c) *neoricardiánský*, který zvláštní makroekonomické důsledky deficitu (odlišné od důsledků zdanění) popírá, a proto je vůči němu neutrální.[1]

Je zajímavé, že uvedené diametrálně odlišné teoretické názory přežívají vedle sebe velmi dlouho, aniž by některý z nich byl definitivně empiricky potvrzen, či vyvrácen. Nedá mnoho práce nalézt řadu konkrétních studií, které kterýkoliv z uvedených názorů potvrzují, nebo naopak vyvracejí[2].

Cílem toho článku je jednak dát alespoň částečnou odpověď na otázku, proč si výsledky studií analyzujících důsledky rozpočtového deficitu natolik odpo-

* Doc. Ing. Pavel Dvořák, CSc. — Jihočeská univerzita Jindřichův Hradec a katedra veřejných financí VŠE Praha, Doc. Ing. Martin Mandel, CSc. — katedra měnové teorie a politiky Fakulty financí a účetnictví VŠE Praha

Redakce příspěvek obdržela v dubnu 1995.

[1] Podrobnější rozbor uvedených názorů viz např. [Bernheim 1989] nebo [Koderová 1994].

[2] Souhrnný přehled studií k analýze jednotlivých důsledků deficitu prováděných koncem osmdesátých a počátkem devadesátých let podává např. zajímavý článek Seaterův [1993].
Podrobnou analýzu vlivu deficitu na národní úspory viz např. [Boskin—Fleming—Gorini 1987], na úrokovou míru [Barro 1989], na soukromé úspory [Bernheim 1987] apod.

rují, a jednak pokusit se o teoretickou polemiku s neoklasickými a neoricardiánskými názory na deficit státního rozpočtu.

Prvé dvě části článku jsou věnovány metodickým problémům konceptu rozpočtového deficitu a jeho odlišným makroekonomickým důsledkům v závislosti na způsobu jeho vzniku a na způsobu jeho financování. Zbývající tři části pak postupně diskutují reálnost předpokladů neoricardiánské hypotézy o neúčinnosti deficitu státního rozpočtu a oprávněnost neoklasické kritiky na adresu deficitu státního rozpočtu.

Metodické problémy konceptu rozpočtového deficitu

Prvním faktorem, který komplikuje empirickou verifikaci normativních teoretických závěrů ve vztahu k rozpočtovému deficitu, jsou *metodické problémy konceptu rozpočtového deficitu*, jež vedou:

a) k nejednoznačné definici tohoto pojmu, způsobující komplikace jak v komparačních studiích, tak při zobecňování závěrů studií vycházejících z analýzy individuálních dat,

b) k pochybnostem o ekonomickém významu a vypovídací schopnosti konvenčně vykazovaného rozpočtového deficitu, včetně jeho schopnosti charakterizovat jak fiskální politiku vlády, tak její skutečnou finanční pozici.

Touto otázkou se zabývá v řadě svých článků americký ekonom Robert Eisner (např. [Eisner 1992], [Eisner 1989], [Eisner 1984]). Podstatu jeho názoru vystihuje následující citace: „Téměř všichni politikové mluví o deficitu a téměř všichni jej také očerňují. Ovšem jen málokterý z nich skutečně ví, o čem hovoří. V posledních letech ve mně vzrůstá obava, že velmi mnoho ekonomů spadá do stejné kategorie." [Eisner 1992, s. 295]

Aniž bychom zacházeli do detailů této složité problematiky, lze uvést tři základní omezení konceptu rozpočtového deficitu. Jeho konvenční pojetí ve smyslu definice MMF:

a) *vyjadřuje tokový pohled na veřejné finance* (odráží výhradně pohyb tokových veličin), který vlivem inflace a oscilací úrokové míry neodpovídá změně hodnoty veličin stavových (státních aktiv a pasiv — především veřejného dluhu) — blíže viz např. [Barro 1984, s. 370n.] nebo souhrnně [Blejer 1988];

b) *deficit neodráží celkový stav veřejných financí — všímá si pouze některých toků* (existuje řada mimorozpočtových vládních finančních operací), přičemž zařazení řady významných položek do rozpočtu není jednotné (např. problém zařazení prostředků povinného, státem organizovaného sociálního zabezpečení).

Problémem je i jednotnost konsolidace — tzn. odlišení vzájemných finančních vztahů jednotlivých typů veřejných rozpočtů a jejich sald;

c) týká se *pouze těch toků rozpočtových veličin, které mají hotovostní formu* (nevyjadřuje tedy pohledávky a závazky, pokud nebyly hotovostně realizovány) — blíže viz např. [Boskin 1987].

Konvenční rozpočtový deficit tedy zachycuje *pouze vybrané tokové finanční operace státu na hotovostní bázi.* Jak upozorňuje Boskin, takto vyjádřené saldo je velmi úzkým fenoménem s obtížně specifikovatelnými ekonomickými důsledky. Řada autorů proto klade otázku, co konvenčně vykázaný rozpočtový deficit vlastně vyjadřuje, a zpochybňuje jeho užití v ekonomických analýzách. Upozorňuje např. na to, že z uvedených důvodů se rozpočtový deficit naprosto

nehodí k hodnocení fiskální situace země: „V závislosti na tom, jak je aktuální vládní deficit definován, může signalizovat významně odlišný směr potřebného fiskálního vlivu na agregátní poptávku." [Blejer 1988, s. 1]

Jsou také navrhovány nejrůznější metodické úpravy vlivu inflace a dalších vlivů (viz např. [Eisner 1984]), které ovšem mění ekonomický obsah toho, co se jako deficit označuje. Existují i návrhy konstrukce umělých ukazatelů, které mají korigovat nízkou vypovídací schopnost konvenčně vykazovaného deficitu (viz např. [Artis 1987]).

Uvedené připomínky nelze v žádném případě podceňovat ani u nás. Je zřejmé, že oficiálně vykázané rozpočtové saldo by se výrazně změnilo, pokud bychom např.:

a) do rozpočtu zahrnuli úrokové platby z veřejného dluhu, jež byly v posledních dvou letech hrazeny z prostředků Fondu národního majetku;

b) vyčlenili do zvláštního fondu prostředky sociálního zabezpečení (vliv má samozřejmě i již provedené vyčlenění prostředků pojištění zdravotního).

Je rovněž zřejmé, že výsledné saldo centrálního rozpočtu lze snadno modifikovat změnou vztahu centrálního rozpočtu k rozpočtům místním apod.

Na uvedené problémy, komplikující vzájemné porozumění v diskuzích o rozpočtovém deficitu, se často v odborné literatuře upozorňuje a jsou tedy poměrně známé. Méně zjevným důvodem rozdílů v hodnocení důsledků obecně vymezeného deficitu je vliv následujícího zde uvedeného faktoru, který považujeme za zásadní.

Odlišné makroekonomické důsledky deficitu v závislosti na způsobu jeho vzniku a na způsobu jeho krytí

Podle názoru autorů je zásadním faktorem, jenž způsobuje tak odlišné názory na deficit, skutečnost, že *pojem deficit zastřešuje zcela odlišné ekonomické obsahy* (a to i tehdy, abstrahujeme-li od uvedených metodických nejasností). Z hlediska ekonomické podstaty není deficit ničím více než označením rozdílu (mezi rozpočtovými příjmy a výdaji v rámci rozpočtového období). *O jeho makroekonomických důsledcích nelze nic přesnějšího říci, pokud není podrobněji analyzován:*

a) způsob, kterým tento rozdíl vznikl,

b) způsob, jakým je tento rozdíl financován.

Makroekonomické důsledky deficitu se mění v závislosti na charakteru finančních operací, které vedly k jeho vzniku, a operací, kterými byl financován. *Zatímco význam deficitu z ryze rozpočtového hlediska* (z hlediska hodnocení finančního hospodaření vlády) *je shodný bez ohledu na jeho typ* (tj. na způsob jeho vzniku a financování), *jeho makroekonomické důsledky* — především vliv na agregátní poptávku a další zprostředkované vlivy (na úrokovou míru, na míru soukromých a národních úspor, na agregátní cenovou hladinu i saldo platební bilance) — *jsou na této skutečnosti závislé. Liší se podle typu rozpočtového deficitu.*

Typy rozpočtového deficitu podle způsobu vzniku

Na rozdílnost fiskálních důsledků rozpočtového deficitu v závislosti na způsobu vzniku jsme již poukázali [Dvořák 1994]. Pro naznačení rámcové typolo-

gie rozpočtových deficitů použijeme dvoumístné označení (XX), ve kterém písmeno první pozice označuje způsob vzniku deficitu a písmeno druhé pozice způsob jeho financování.

Předpokládejme nejdříve, že původně vyrovnaný rozpočet ($t = g$) je uveden do deficitu prostřednictvím opatření vlády. Minimálním požadavkem pro vytvoření typologie rozpočtových deficitů je v tomto případě odlišení alespoň dvou z pěti základních způsobů jejich vzniku:

1. typ AX, kdy deficit vzniká zvýšením rozpočtových výdajů při konstantních příjmech ($dt = 0$, $dg > 0$),
2. typ BX, kdy deficit vzniká snížením daní při konstantních výdajích ($dt < 0$, $dg = 0$).

Samozřejmě je možné uvažovat i komplikovanější příklady, kdy například zvýšení výdajů je větší než zvýšení daní (CX) nebo kdy růst výdajů je doprovázen poklesem daní (DX) či kdy pokles výdajů je menší než pokles daní (EX).

Rozdíl mezi uvedenými typy deficitu spočívá v následujícím:

a) *Vzhledem k odlišné hodnotě fiskálních multiplikátorů mají jednotlivé typy deficitů odlišný makroekonomický účinek* (blíže viz [Dvořák 1994]).

Propočet dokazující odlišné fiskální důsledky stejně velkého rozpočtového deficitu v závislosti na jeho typu uvádí následující příklad:

Veřejné výdaje (V) = 100. Veřejné příjmy (T) = 100. Rozpočet vyrovnán. Mezní sklon ke spotřebě 0,75. Porovnáme důsledek fiskální expanze vedoucí k rozpočtovému deficitu vždy ve výši 20 — podle typů deficitu — viz *tabulka č. 1.*

TABULKA č. 1

typ deficitu	výdaje	příjmy	deficit	změna		fiskální účinek		
				výdajů	příjmů	výdajů	příjmů	celkem
	V^1	T^1	Df	dV	dT			
AX	120	100	20	20	0	80	0	80
BX	100	80	20	0	−20	0	60	60
CX	140	120	20	40	20	160	−60	100
DX	110	90	20	10	−10	40	30	70
EX	90	70	20	−10	−30	−40	90	50

Příklad interpretace 3. řádku: Za situace vyrovnaného rozpočtu [veřejné výdaje (V^0) 100, veřejné příjmy (T^0) 100] zvýšíme veřejné výdaje o 40 ($dV = 40$) a daně o 20 ($dT = 20$). Nová úroveň: veřejné výdaje (V^1) = 140, veřejné příjmy (T^1) = 120. Použitím nejjednodušího tvaru fiskálních multiplikátorů vypočteme fiskální účinek zvýšení veřejných výdajů (40 . 4 = 160) a daní (20 . −3) = −60. Celkový expanzivní fiskální účinek je tedy 160 − 60 = 100.

Obdobně lze vypočítat fiskální účinek i v dalších řádcích. Přesto, že rozpočtový deficit je ve všech případech stejný (roven dvaceti), celkový fiskální účinek se liší.

b) *Každý typ deficitu je důsledkem jiných rozpočtových opatření (AX: zvýšení výdajů, BX: snížení daní), jejichž charakter z hlediska paretovské efektivnosti je odlišný. Odlišný charakter ze stejného hlediska bude mít i rozpočtová operace, která může deficit odstranit* (AX: při primárním zvýšení výdajů

je deficit alternativou k jinak nutnému zvýšení daní; BX: při primárním snížení daní je deficit alternativou k jinak nutnému snížení výdajů).

U deficitu typu BX můžeme — z hlediska hodnocení vlivu fiskální operace, která jej vyvolala, na efektivnost — jednoznačně předpokládat pozitivní paretovský vliv snížení daní (snížením celkové umrtvené ztráty). *Snížení daní při konstantních výdajích, což vede k deficitu typu BX, má paretovsky pozitivní vliv, ať byly sníženy jakékoliv daně.*

U deficitu typu AX musíme analyzovat, které výdaje byly zvýšeny: zda produktivní, či neproduktivní. Aniž bychom chtěli znovuoživovat diskuzi o tom, co je, a co není produktivní veřejný výdaj, je intuitivně zřejmé, že odlišný charakter má zvýšení výdajů na zbrojení a zvýšení výdajů např. do školství, podobně zvýšení veřejné spotřeby a efektivní veřejná investice apod. Apriori nelze vyloučit ani z hlediska celku zcela zbytečné a nepotřebné veřejné výdaje prosazené dostatečně vlivnou lobbistickou skupinou. Z tohoto důvodu nemůžeme u deficitu typu AX automaticky předpokládat pozitivní paretovský vliv iniciujícího rozpočtového opatření (zvýšení výdajů).

Zatímco deficit typu BX je tedy možné vždy hodnotit jako cenu za prospěch získaný snížením daní, deficit typu AX takto interpretovat nemůžeme, protože prospěch ze zvýšení výdajů závisí na tom, které výdaje byly zvýšeny. Je-li však zvýšení rozpočtových výdajů vyvoláno financováním dostatečně efektivních veřejných programů (kdy míra výnosu převyšuje úrokovou sazbu), je nutné je považovat za investování. V tomto případě není důvod k tomu, aby nebylo uplatněno deficitní financování. Krytí investičního záměru úvěrem je v této situaci zcela normální. Naopak, lze předpokládat (jak zdůrazňuje Eisner), že striktní požadavek na krytí z daní by mohl zabránit realizaci potřebných a efektivních veřejných programů.

Pokud lze deficit chápat jako cenu za prospěch ze snížení daní nebo zvýšení výdajů, *jedná se však vždy o cenu alternativní,* neboť deficit typu A je alternativou k jinak nutnému zvýšení daní (což by vedlo za předpokladu jejich škodlivosti k paretovské ztrátě) a deficit typu B je alternativou k jinak nutnému snížení veřejných výdajů (což bude za předpokladu jejich produktivnosti také paretovskou ztrátou).

Za předpokládaný prospěch — získaný snížením daní, resp. zvýšením veřejných výdajů — je tedy vždy nutné zaplatit určitou cenu. Deficit je v obou případech pouze alternativou a z tohoto hlediska, tzn. jako alternativu, je také nutné ho hodnotit. Především je nutné zkoumat, zda tato cena není v relaci k prospěchu z inicujícího primárního rozpočtového opatření příliš vysoká, tzn. zkoumat, zda existuje dostatečný motiv ke snížení daní, resp. zvýšení rozpočtových výdajů. Aby to bylo možné, je nutné porovnat „výši škody" způsobenou deficitem a existujícími alternativami krytí těchto opatření (tzn. snížení veřejných výdajů u deficitu typu B a zvýšení daní u deficitu typu A) — tedy zjistit, která z obou alternativ má nižší cenu. *Deficit není tedy možné hodnotit izolovaně, ale pouze jako alternativu.*

Doposud jsme se zabývali pouze případy, kdy je deficit vyvolán vědomými opatřeními vlády na straně výdajů nebo příjmů. *Vedle těchto případů dochází však ke vzniku deficitů státního rozpočtu i v důsledku cyklického hospodářského vývoje, neboť jak na straně výdajů, tak zejména na straně příjmů jsou položky vysoce korelovány s pohybem agregátního výstupu.*

Je zřejmé, že vyrovnaný státní rozpočet ve střední fázi oživení bude v důsledku vlivu cyklu na rozpočtové příjmy a výdaje vykazovat automatický deficit ve fázi recese. Za této situace si striktní požadavek vyrovnanosti státního

rozpočtu diktuje snížení výdajů nebo zvýšení daní. Výsledkem těchto opatření bude však další pokles hospodářského růstu a růst nezaměstnanosti. (Opačná situace nastane při snaze o vyrovnanost státního rozpočtu v období vrcholící konjunktury. Přirozený vliv cyklu bude generovat rozpočtový přebytek, jehož odstraňování prostřednictvím dodatečného zvýšení výdajů nebo snížení daní povede k přehřátí ekonomiky).

Požadavek trvalé vyrovnanosti státního rozpočtu tedy nejenomže neumožňuje vládě proticyklickou hospodářskou politiku, ale zároveň bude mít za následek procyklické působení fiskální politiky. Ve fázi recese a deficitu státního rozpočtu se vláda nejspíše z důvodu politické neprůchodnosti nebude pokoušet o zvýšení daní nebo snížení sociálních výdajů. Cyklický pokles daňových příjmů a růst sociálních výdajů bude tedy muset ve značné míře kompenzovat poklesem investičních výdajů, což je — z hlediska dopadu na hospodářský růst — zřejmě nejméně vhodné opatření. Podle tradiční keynesiánské analýzy by méně špatným opatřením bylo zvýšení daní, které vede pouze k dílčímu snížení spotřeby, neboť zvýšené daně veřejnost financuje částečně z úspor (viz problém mezních sklonů ke spotřebě a k úsporám a daňového demultiplikátoru). Snížení investičních výdajů bude rovněž nejhorším řešením z pohledu teorií růstu, neboť snížení investic přibrzdí například rozvoj infrastruktury.

I v případech, kdy je deficit státního rozpočtu z pohledu vlády vyvolán autonomními faktory — vývojem hospodářského cyklu —, je možné tento deficit chápat jako cenu za prospěch. Cenu za prospěch z toho, že nebude dále prohlubován pokles agregátního výstupu. Alternativou je nyní vyrovnanost rozpočtu při hlubším poklesu agregátního výstupu. Praktickým problémem je samozřejmě stanovení těchto alternativních cen a následná volba mezi nimi. Na jedné straně vystupuje možnost uhlazování hospodářského cyklu při současném riziku chronického růstu státního dluhu (v případě asymetrie cyklu nebo nedisciplinovanosti vlády). Na druhé straně stojí prohlubování oscilací hospodářského cyklu při zdravém rozpočtovém hospodaření.

Typy rozpočtového deficitu podle způsobu financování

Aby vůbec mohl být objem rozpočtových výdajů vyšší než objem příjmů, je nutné (již v rámci rozpočtového období) krýt tyto výdaje jinak než příjmy. Z tohoto hlediska obecný deficit (deficit jako takový) neexistuje. *Existuje vždy pouze v některé z forem, do kterých byl transformován.* Transformace salda tokových veličin (deficitu) do změny stavu je označována jako vládní rozpočtové omezení.

Základní formy transformace (možnosti financování) rozpočtového deficitu je možné odvodit ze tří stavových veličin, do jejichž změny je možné deficit promítnout:

a) *dluhové krytí* — tj. transformace rozpočtového deficitu do veřejného dluhu (ať již domácího, či zahraničního), které mění objem emitovaných vládních obligací,

b) *peněžní (monetární) krytí* — tj. transformace rozpočtového deficitu do nárůstu monetární báze,

c) *krytí aktivy* — tj. kompenzace rozpočtového deficitu výtěžkem z prodeje vládních aktiv (např. z privatizace státního majetku).

Z tohoto hlediska je účelné odlišit následující typy deficitu podle způsobu financování:

1. XA-deficit, krytý přírůstkem množství peněz (emisí),
2. XB-deficit, krytý přírůstkem množství vládních obligací (dluhem),
3. XC-deficit, krytý úbytkem objemu státních aktiv.

Na první pohled je zřejmé, že rovněž tyto typy deficitu mají *naprosto odlišné makroekonomické účinky.*

Souhrnná typologie rozpočtových deficitů

Zkombinujeme-li uvedená hlediska, je možné odlišit *následující základní typy deficitu:*

AA — vznik zvýšením rozpočtových výdajů a jeho krytí emisí peněz
AB — vznik zvýšením rozpočtových výdajů a jeho krytí dluhem
AC — vznik zvýšením rozpočtových výdajů a jeho krytí prodejem fyzických aktiv
BA — vznik snížením daní a jeho krytí emisí peněz
BB — vznik snížením daní a jeho krytí dluhem
BC — vznik snížením daní a jeho krytí prodejem fyzických aktiv

Vzájemnou kombinací příčin vzniku a způsobu financování deficitu státního rozpočtu získáváme celou řadu typů rozpočtových deficitů, *které mají rozdílné makroekonomické i mikroekonomické účinky.*

Domníváme se, že tato typologie umožňuje formulovat závažné závěry, jež vysvětlují dlouhodobě přetrvávající rozpornost názorů na rozpočtový deficit a jeho důsledky:

1. je *nemožné specifikovat důsledky deficitu jako obecné kategorie;*
2. *je nesprávné deficit izolovat* a hodnotit ho bez vztahu ke způsobu jeho vzniku a ke způsobu jeho krytí;
3. *srovnání makroekonomických důsledků deficitu je možné pouze pro deficity stejného typu.*

Uvedené závěry budeme ilustrovat na několika problémech:

a) aplikace na problém Barrovy—Ricardovy ekvivalenční hypotézy, která se týká deficitu BB (viz část „Aplikace typologie . . .“),

b) chybnost normativních závěrů ve vztahu k deficitu — spornost obecných závěrů o mezigeneračním břemenu (viz část „Neoklasický přístup . . .“),

c) v určitých podmínkách potenciálně nízká cena deficitů typu XA (viz část „Fiskální monetarizmus . . .“).

2. část příspěvku bude uveřejněna v č. 11/95 FaÚ